

Hirdetési díjak:
Nagyzeri hirdetett hirdető után 6 kr.
Béteget minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetésekkel külön
kezelvényt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket (G)vesznek:
Becsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22)
„Hasseneiten am Vogler - enurMarkt 11,
Pesten: Lang Leopold (Ersebet-ter 9 a.)

Nyititri cizkek
garmond sor után 20 kr. fizetend.

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések
s hirdetések küldendők.

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét
illető közlemények czimzendők.

Kéziratok nem adatnak vissza

politikai és közgazdasági napilap
második évfolyamára

Egész évre 12 frt.	Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt.	Egy hóra 1 frt.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet“ előfizetői részesülnek.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

A m. keleti vasút és némely állomásai.

(S.) A „Kelet” folyó évi 3-ik számának „Belföld” rovatában egy felszólalás – hogy ne mondjam felajánlás – jelent meg többen aláírással, mely tartalmazta lényegére nézve sokkal fontosabb, hogy sem azt figyelmen kívül hagyni lehetne, annyiál inkább, mert csillagok alatt maga a szerkesztő egyenesen felhívja a szövegben forgó kérdés több oldalú megvitatására az érdekelteket.

A m. keleti vasút maros-vásárhelyi szárnyvonalának csatlakozási pontja, a nem kis jelentőségű csomópont kérdése, honnan nevezett vonalnak ki kelljen indulnia, s mely törvényhozási uton „Kocsárd” név alatt végleg a sz.-földvári határon Felső-Ujvárra alatt lőn megállapítva, — nem ismeretlen kérdés, legalább az erdélyi olvasó közönsége előtt. — Több ízben szólottak ahhoz

a napi lapok hasábjain szakavatott tollak, de... egyezser sem „pro”, hanem mindig „contra”! — Nem kis megütőzéssel vette az Aranyos folyamvölgyének alsó vidéke, s előbbi folyónak a Marosba szakadása körül fekvő helységek csoportját két év előtt azon meglepő újdonság hírére, hogy törvényhozáunk az eredetileg Gerend délkeleti részén elterülő Ármentes plateaua tervezett bognponti állomást visszavonathatlanul Felső-Ujvár alá helyezte át. — Habár mindazon szakemberek, akik egymásután két magántársulat és a kormány részéről a magyar keleti vasut első munkálatainál a megállapítandó vonal tanulmányozására kiküldve voltak, mindannyian és mindig az Aranyos-folyó völgyén állították meg a vasuti nyomot s a Kolozsvárról tovább haladó pálya, ha egyszerű sziválasztékon, tunneleken át az Aranyos völgyét elérte, (egyik váriáns szerint Tördánál, mi bizonyára legésszerűbb lett volna, vagy másik szerint Gyéresnél), az többé el nem hagyta a természet által számára kijelölt utat, hanem e folyam irányával párhuzamosan haladva, érte el a Maros-völgyét, hogy onnan tovább folytassa folytatását le és fölfele. A szakértők véleménye

ny legelőbék annyiban tért el egymástól, hogy még egyik a pályát az Aranyos balpartján vezette a bopogtot Hadrév közelségéig, addig a másik nevezett folyam jobb partjáról tért át. Grendelt vélté czédszerűbbnek a csomópont helyéül. Harmadik verzió a nagyvár-kolozsvár-brassói vasutakörébe legelső megpendítése óta sohasem létezett! Midőn egyszerre mint „deus ex machina” pottytak le az égből azon eszmé, hogy a főpályavonalnak Grendeltől a Marosvölgybe való lezsalálása és bekanyarodása őriási nehézségekkel (?) van összekötve, azt minden áron meg kell változtatni és a haszrosítói „svévénykút”-szük völgyének meredek oldalairól áttenni, hol az könnyebben kiépíthető s tán fél mértfölddel rövidebb is teszi a fővonal által közvetített világ forgalmi pályát.

Nem ezömlő a megmáshíthatlan tényekkel szemben szélmalom-harcsot folytatni s habár a „sövénykút” meredek dőlejtől, keskeny völgye ellen nem egy megállható kifogást tudnék tenni a pálya szilárdsága és állandósága szempontjából, (mely tán éppen hegycsúszások által is zavarva lehet) azt az egyet el kell ismer-nem, hogy a fővonal ez irányban, néhány kilométerrel rövidebb lesz. De azt már kerekben tagadom, hogy ezen előnyért szükséges lett volna a maros-vásárhelyi szárnyvonalat tetemesen megnyújtani, s e jelentékeny végpontnak Kolozsvár-N.-Várad-Pestteli közlekedését oly csunya egér-úttal nehezíteni, mely az által állott első, hogy a kitérő Újvár alá helyzetett, csak azért, hogy onnan megint szépen vissza-térjen a lehető leghegyesebb szöglet által, Kocsárdot passirozva Gyéresnél érje el újra az Aranyos völgyét, melyet nézetem szerint, ha egyszer azt elérte, többé el sem kell vala hagynia. Nem természetesebb lett volna — ha már a fővonalon változtatni kellett — a szárnyvonal kiágazását mind-járt Gyéresnél eszközölni? Hisz ez a vi-lágforgalomra nézve hátrányos befolyással nem lesz vala, míg M.-Vásárhely és nagy kiterjedésű népes vidéke általa igen sokat nyer, s e mellett elkerültett lett volna a szárnyvonalon azon problematicus darabja, mely Kocsárd-Vajdaszeg és Sós-szent-Márton falvak szövényeire ártérí-e az Aranyosnak Marosba ömlése körül g-ny magas porond-töléseken halad, igen nagy bűmlására a vidék lakóinak, nem a töltés hatalmas mérveiről, hanem annak merészségeiről!

Jól idom én, hogy ez már most késő beszéd, s a törvényhozás által szentesített és tényleg végrehajtott változtatások fölfigyartni lehetetlen s ha mégis szükségesnek láttam a főnébbieket elmondani, az csak annak illusztrációjul történt, hogy mily méltatlanul mellőzöksen részesült az Aranyos alsó folyamölve, s mily kevéssé felel meg a valódi forgalmi szükségletnek azon két szerencsétlenül elhelyezett állomás, melyet m. l. udasinak és kocsárának kereszteltek el azon két helység nevéről, melyektől lehető távol, egészen elhagyottan, minden practicalibus közlekedési úttól elszigetelve, s egyik (t. i. a ludasi) egy megért, de meg nem épített, egy óhajtott, de csak tetemes pénzfelzárkókkal létesíthető állóhó hiányában, a legnehezebben megközelíthető. S ha e két állomásnak, ez idő szerinti hasznaveletlenségére nézve tökéletesen egy véleményem vagyok is az időttem cikks szerzővel. abban sehogy

sem tudok egyértelműen velők, hogy azokat egy tollvonással megsemmisíteni és más célszerűbbekkel pótolni kellene. Ez most már lehetetlen, s a végén is a maradvány állóhad Ludaśnál valamikor csak elkészül, az érdekelteket, kik azt tizen-vizen anynyira forciózták, halálhosszon csak kiteremtik az építési összeget; — a kolozsvár-kocsárdi munka építésének is legfelébb egy és fél év alatt be kell fejeztetnie s akkor a kocsárdi állomás csakugyan bognáptá fog válni, a mikor majd megveri azon forgalmi életkétséget, melyrel most nem bír, nem bírhat. Aztán a felvevői kis állomásnak — melyet czikkírók sulypontját kívánának tenni — fontossága csak ephemer természetű, melyet most, de csak a fővonal megnyitáig, a Biásini-fele gyorsokész-közeledés s az állomásnak ide irányuló vonalán járó postakész keresetéből és még egy időre nélkülözhetlenné.

Igénytelen vélekedésem szerint egészen más uti a tendó, mint az elérhetetlen utáni hasztalan sóvárgás. A bajom másképp kell segíteni, minek útja a „Kélet” 3-ik számának szerkesztői megjegyzésében, röviden és világosan meg van jelölve: „A meglevő állomásoknak áthelyezése igen nagy nehézséggel járna, e helyett inkább a meglevőknek ujakkal való kiegészítése lenne kívánatos.” Szórol szóra alájuk ez idézetet és azt mondjuk az Aranyos alsó folyamvölgye s a torkolata körüli Marosvidéki a vizválasztón túl is számos községre kiterjedő része, a vasúti állomások megváltoztatásánál nem lón kellő figyelemre méltatva, érdekei mellőztettek; a ludasi indóházhoz az ény nagy részében alig, vagy csak nehezen és bizonytalanul lehet jutnia; a kocsárdi állomás felé pedig forgalma éppen nem irányul, azt fölkeresnie szintügyre térhervan, — állitson tehát a m. keleti vasút igazgatósága egy közép állomást Ludas és Kocsárd között, például a Hadrév és M-Csucs közötti téren, (melyet maga a természet látszó és észlel kijelölni) az Aranyos völgyéből, a most is nagyon frequentált csucsi révhez vezetése megyei ut közelében, 2—3 percnyire megállapóással. Meg fogja látni, hogy e kevés költséggel létesíthető megállapódási hely valóban szükségét pótoland és Gerend, G-Keresztúr, Hadrév, Kecze, M-Csucs, M-Koppánd, Kapud, Csekelaka, Lándor soha sem fogják a rájuk nézve távol, épen nem közügyben fekvő és nehezen megközelíthető m-ludasi és sz-kocsárd-ujvári állomásokat fölkeresni.

Enyire terjed indítványom, ez a mire igénytelen soraim által az olvasó közönség, a vasuti igazgatóság, s eshetőleg — crelly támogatás végett — kormányunk figyelmét is kiválóan irányozni szándékozom. Ez óhaját nem tartozik az eldérhetlen légvárak sorába, maga a m. keleti vasut vasigazgatósága legközelebb, a gorbói és szántán megállapodási helyek megnyitásával, előzetes esetet adott nekünk, megmuta va, hogy a közönség (s önmaga) érdeklődés nem retten vissza olynemű áldozat hozatalától, mely csekély bérüházás mellett a forgalom növekedése, élénkülése által mindkét részre előnyös is mely magát nagy hihetőseggel ki is fejezi; míg a vasut megállapított menetrendjében, üzleti és finanszírali forendezésében, a vi-

telbér megszabásában semmi zavart nem okoz. —

Tehát pártoljuk a Hadrév és Csúcs közötti létesítendő új, és legjobb hitünk szerint igen célszerű megállapodási helyet.*) Szóljon hozzá más is e kérdéshez, melynek ellenzői aligha fognak találkozni; kopogtassunk ott a hol kell meghallgatásért; beszéljünk ez ügyről míg nem késő, mert a „néma gyermekek anyja sem érti szavát.”

(Saját tudósítónktól)

(L.) Poroszország diplomatiai föllépése a román vasut vitás ügyében, Bleichröder jávára, nem maradt eredmény nélkül. Jellemző, hogy a miniszterum a diplomatiai iratokat nem terjesztte a kamara elé, hanem csak előszörval adta elő tartalmukát, ad libitum. Nyílt kérdésül maradt tehát fón, hogy a garantörök hatalmasságok többsége, ezek közt Ausztria-Magyarország és Oroszország, maguk is csatlakoztak-e a berlini kabinet netézeihez, s a Bleichröder-éke egyezmény elvetéséte estén az ad hoc európai konferencia összehívásával fenyegetöttek-e szintén?

A mi Törökországot illeti, az — ministeriumunk minden ellentétés állítása dacára — bizonyos, hogy elő a parlamentarizmus úton leendő eldöntését a kérdésnek semmi nem közlelőkével nem siettetie, sem nem kívánata, hanem egyszerűen arra szorított, hogy Bismarck hg. követeléseit, melyeket a németek konstantinápolyi követé nyilatkoztatott ki a magas portán előtti, objective értesítésre adta Károly hercegnek és kormányának.

E kötelezők pedig abból állának, hogy a herceg a román vasúti kálvária-szakra nekvetőközi legelőt tulajdonosi, és hogy e nézetekben néhány európai hatalmasság által támogatott. A minisztériummal ebből volt következtetése, mely szerint collectiv interententió, szígyesszerű occupatio fenyegette volna Romániát; rendkívül féltelmű benyomást tén a román kamarára. Mindjárt az első napon meg is lát-szott az eredmény, mert azon követek száma, kik kötelezők magukra, hogy a javaslatba hozott egység ellen szavazzanak, 55-ről 49-re apadt. A lapirakodás és az agitatorok által rendezett ellenzéskedők szervezkedések; a vá-rosek körvényei, a nyilvános gyűlések határoza-tai, a parlamenti kisebbség indítványai sat. egy percz alatt mind egy szálig semmivé lettek.

A kormány a rendőrség által is segített-
ve, valamint a kormánypárti kamara többség-
sem mulasztván el a vasat addig űtni, míg
meleg: így a kormány javaslata minden
módosítványok elvetésével, Bleichröder és tár-
sa javára, 75 szóval 48 ellenében, elfogad-
tatott.

Az ellenzéki lapok ugyan nagy zajt ütnek, a haza ellen elkövetett árulás miatt, de nem tagadhatják meg, hogy a nemzet törvényes képviselete volt az, mely ez „árulást“ elkövette.

A hatzsetti, Bratiánó, Golecsók és tutti quanti leve firmák most már belátják, hogy immár talán örökre vége van annak, hogy az ország zsinorán hágja magát rángatgatni — és eddig azért, mivel a nép nagy mértékben köznyossé vált a közigyegek iránt, semlegesegget követ, és nem is igen törődik azokkal. Belátják továbbá azt is, hogy a kormányának a törvényhozási szünet (e hó 24-ke) után könnyű egy dolga lesz, hogy a kápráló majortálást nehány alkotmányos szabadalom csabítással megszüntetését keresztalygalyg, így a sajtót megnyat, az esztendő első felében a legnagyobbat, az ország vezetőinek munkát, majd a végleg boldogítóan cselekedő várokat megmozdastatásra — és a Floreskó tábornok által végrehajtott intézkedések következténen állal egy könnyően fog az 1866-dik év ismétlődni. Nem sokára tehát ki fog tűnni, ha több hasznára lesz-e az országnak.

*) Örülünk, hogy szerény nézetünk itt egy szakértő helyeslésével találkozunk. Ez indítványt nem tudjuk elég melegen ajánlani a m. kel. vasút igazgatóságának figyelmébe — sajtó és a köz érdekében. Szerk.

nak a reactionarius kormányzat, mint a korlátlan szabadság, hogy ne mondjuk szabadság, melyre oly kevésbé tanultak meg méltóan.

A Szentpétervárra szállított B. Offenbergh helyébe bukaresti főkonzul és konstantinápolyi követéségi elnöke Zinoviev ur (egy dühös panslav) nevezett ki B. Offenbergh állítólag Svájcba, vagy Amerikába megy, mint Oroszország meghatalmazott ministere.

BELFÖLD.

Nagy-Enyed, 1872 jan. 5.

(—n.) Engedjen t. szerkesztő ur egy kis tért becses lapjában egy oly tárgyunk, mely bár első sorban városunkat és vidékünket, de természeténél és hatáskörénél fogva az egész országról, sőt államot illet. Értsem azon eszmegazdag elnöki beszédet, melylyel Halmszy Sándor, országosan ismert publicistánk, ki oly rövid idő alatt is mindnyájunk szívét és becsületét ki tudta vinni, a nagy-enyedi kir. törvénytörési és ér első államot megnyitotta.

Az alább közlendő beszéd a jelen volt díszes közönséget, igazán meghatóta s városunk és kormányunk büszké lehet az ünneplésre, melynek e napon tanúi valánk. A beszédet szűnni nem akaró hangjainak követek, melyeknek Szalanczy Lajos, törvénytörési elnöke első ülnöke beszédre vetett véget, ki magvas szavakkal üdvözölt zarátnak nevében az elnököt.

Halmszy Sándor megnyitó beszéde így következik:

„A világtörténelem újabb szakaszai — főleg azok, melyek az utóbbi évtizedek nagyobb jelentőségű eseményeinek megörökítésére szolgálnak — egy nagy tanúságot foglalnak magukban: azt, hogy az európai államrendszerben ezután csak oly nemzetek- és országoknak van jövője, a melyek képesek a cultura magasabb színvonalára emelkedni, s magukat jellemeiknek megfelelő szellemi és anyagi segélyforrások megteremtésére általánosan állásba helyezni.

A magyar királyság állása — habár fennálló egy szívről, de — nem kétségbeesetten elszáradt, hanem inkább intő tanúság előtt.

Nem idegen előtt az irány, melyet az uralkodó eszmék áramlata, a korszellem, a nemzeti létezés jogosságának feltételül — conditio sine qua non granat — kériheltetendő előszab.

Hazánk eseményű történelme nagyobb részt vérs és vihar közt folyt le. Államalkotó erők a multban a legnagyobb tüpróbaikon ment keresztül. Az öntartás küzdelmének majdnem folytonos lázcsavarta alig engedett közbe-közbe egy-egy fűt alkalmat kellő gondot fordíthatni a hazai cultura érdekei ápolására. Mindazonáltal a műveltség törzse szellem nélkül a legnehezebb időkhöz vérs és vihar közt is mindig építgetett, alkotgatott és — hálá érte a gondviselésnek, s az áldott emlékek ösztönök, kik bámulatos látnoki tehetséggel ismerték fel a messiás jövő feltételeit — nálunk úgy van már teremte az alap arra, hogy a korigényekkel melege helyzetünket elég bátorlónak találjuk; csak egy hazafias erőfeszítés s a béke áldásai kellenek ahhoz, hogy növekedő tekintélyű rendre egészen felfeljöljünk a cultura államok sorába, részt venni a nemesszerenyben, s ezzel igazolni létezésünk jogát.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az 1837-iki erdélyi országgyűlés története.

Békés Károlytól.

(Folytatás.)

Megtámadja tovább a tiltakozás a kormányzó és kir. tábla ama tetteit, melyeket a gyűléseken, kivált a hongyulások mint teljesen független testületen elkövetett, „mert — folytatja a tiltakozás — mi köze az ifjú hatalomnak a nyilvános politikai testületnek egészen különönmű végzéseivel? — és az országgyűlési határozatnak a kir. tábla és kormányzó által elítélésében még az a különbség is van, hogy ezen dicasteriumok e szerint azon egész testületnek tesznek törvényt, melynek magok egy (tagjainak számdőző képest) csak kis részét teszik: és mint az igazgatásnak itélő része azon testület felett, melytől magok ezen dicasteriumok részszertől közölszen, részszert közvetve eredeteket veszik; melynek a kormány minden tettei a Comp. II. 15. pontja szerint ellenőrzési alá tartoznak; s mely a nép kívánságának kell hogy orgánuma legyen, — gyakorolnak bírságot. És ha e szerint áll az t. Karok és Rendek! hogy nem hogy egyesek, de még a haza egészen sem lehet bátorlóságban, mihiely az országgyűlés az

Nekünk vannak culturai, humanistikusi, social-politikai intézményeink és fejleményeink, melyekre ha nem is kérdőleg, de nyugodt öntudatosággal hivatkozhatunk, s bármily mostoha legyen is irányunkban a rozsl értesültek vagy az igényes szenvedelmé által elfogultságba ejtetek bírálata, tény az, hogy a magyar királyság kulturhistoriaja a komoly vizsgáló előtti adatokat tüntet fel már a legreggeli időkben, a minőkkel a legcivilizáltabb nemzet se szégyenheti meg magát.

Egy nemzet geniusának emelkedettsége különösen két dolgotól ítéhető meg. Egyik az alkotmány, másik az igazságszolgáltatás.

A mi amazt illeti, sosa töltök el nem fogja vitathatni senki is a dicsőséget, hogy alkotmányos intézmények megalapítása dolgában az európai continens valamennyi nemzete megolgozták. Az európai culturhistoria egyik legszebb, legreggeli, legérdekesebb actája, éppen a magyar királyság alkotmányában találhatjuk fel. E tekintetben csupán Albion fát tudat megolgozta. A magyar királyság magna chartája, az andreaum diploma már 1222-ben meg volt s szabaddá tette a tért a polgári szabadság és culturai élet fejlődésére. Az angolok magna chartája 1215-ből való. Mindössze hét év különbség!

A mi az igazságszolgáltatást illeti, mi nem meglepődéssel hivatkozhatunk arra, hogy a magyar királyság már a legreggeli időkben királyaink és törvényhozásunk intézkedései folytán oly jogelvéket és oly jogintézményeket hozottak meg, melyek a culturet és humanisticus irány követelményeit magasabb szempontokra mutató arányban elégejtették ki.

A régi idők igazságszolgáltatását s arról mérve, magát a főválogadosított mértékét, semmi se jellemzi inkább, mint a büntető hatalom gyakorlása. Mig a külföldön száz meg száz máglyán égtek az ártatlanokat azon vad cizém, hogy boszorkányok vagy varázslók bűnébe estek, addig a magyar királyságban még csak a vádmozim jogossága is ippo jure semminképpen nyilatkozott. Hogy csak egy pár példát idézzek, még a XVII-dik században borbérgi püspök kerületében hatszáz, s a wüzburgi püspök kerületében kilencszáz „boszorkány” égettettek meg máglyán. A magyar királyságban ellenben már a XII. évszáz elején (1100) kimondották törvénytellené vált, hogy: „De strigis, quae non sunt, nulla fiat questio”. E böcs, az európai korszellem megolgozó törvényekkel ellenkező törvény sosa se is lön nálunk kimondva. Az egész corpus juris hungarici egyetlen törvényekkel se foglalt magában a boszorkányok és varázslók áldozása és megégetéséről.

A mi hazai jogtörténelmünk, s illetőleg culturhistoriánkban lön kevésbé érdekes adat az, hogy nekünk Verböczy hármas könyvében már a XVI-dik század elején állam- és magánjogi codexünk volt, mig Europa többi nemzetei egész s mult század végéig a kanoni és római joggal segitettek magukon. A porosz Landrecht csak a mult század legutolsó évtizedében jött létre. A francziák Cod Napoleonja csak 1804-ben, a bajor törvénykönyv 1811-ben, az osztrák törvénykönyv 1812-ben lön életbe léptetve.

Igaz ugyan, hogy a mi Verböczynek a korszellem régi tulszárnyalta, s ma már nem

igazgatás nézeteit nem pártolhatja; mert üldöztesét fejegette az egyeseket, s felfelgészte az alkotmányt; ha áll az, hogy alkotmányos rendszer határlatán polgári és katonai hatalomnak egy személyben párosításával egyeztetetlen; ha áll az, hogy az országgyűlés hatásköre egy körül van írva, hogy nem hogy adórt s egyebekről határozhatna; de kénytelen azt elnézni, hogy azon pénzárbról (melyet országának hívnak, de a dolog tetleges állással nem egyeztél, mert szabad tetszése szerint írja, ki, vételi fel, és csak magának számol róla a kormány; és így tetleg kormánytár az:); némely követ ártánykái semmi napibért sem kapnak, mert a mi kapnak, vissza kell küldönnök majorság táraikból fizetni; midőn áll az, hogy annyira nem terjed az országgyűlési képessége, miként azt a mi valóságos jogi kebelében, az országgal, melynek dolgait folytatja, tudathassa kormány engelmé nélkül; annyira nem terjed, hogy előleges táncos közsánsin módját elrendelje; annyira nem, hogy azokat az országos tereiben folytathassa; annyira nem, hogy országos ülésének csak magát kötelező oconomiaja rendelkezési kérdés alá ne hozhatassanak; — mipőn áll végre az, hogy a gyűlés törvényes bekezesítésen kívüli elosztástól, — mely még a törvényhatóságokban is, mind eddig hallatlan példán, — nemely főtisztek által már gyakoroltatni kezdet, minden órban rébeve, valamint az az követhető törvénytelenségek, — — senki meggyőződése szerint egész bátorlással meg be-

felel meg a polgárizált társadalom igényeinek. De ama korban, midőn e törvénygyűtemény keletkezett, az egy megolgozó remekműnek volt tekintet, s tény hogy azzal megszerzett a jogot, hogy elmondhassuk: nekünk körülbelül háromszáz évvel előbb volt cederünk, mint a külföldnek.

Az igazságszolgáltatás, a jogrend története Magyarországon egyezsmind a magyar királyság culturai fejlődésének történetét foglalja magába.

Királyunk s törvényhozáskunk intézkedése az igazságszolgáltatás terén mindig megfelelt a kor igényeinek, sőt azokat néha bámulatos előrelátással megolgozták.

Tisztelet a multnak, de a jelentőt se tagadhatni meg azt, hogy egy minden irányban termékenyítő munkásság korszakát képezi az.

Törvényhozáskunk a legközelebbi években, aránylag rövid idő alatt, nemcsak hazánk államjogi viszonyait rendezte, hanem a legnevezetesebb országsszervezési reformok terén is a legnagyobb mérvű rendezes munkásságot fejtett ki.

Mindezen reformok közt, melyeket nem akarok ezáltal egyenként elősorolni, kétségtelül legelőbbszab az, mely a bírói hatalom gyakorlását szabályozza, s királyságunkban a törvényekkel a korszellem és tudomány színvonalára emelni törekszik.

A nagyserű reformmunkálgom melynek napjait éljük, bizonyára semmit se fog a jövő százada nevezeteseb emléküi hagyni, mint azon alkotást, melynek alapszempontja a civilizáció s a rendszeresen kötelezett jogtudomány követelményeinek megfelelő igazságszolgáltatás s ezzel egy oly factor megteremtése, melytől közhatalom és tekintélynek emelkedése, erkölcsi és anyagi erőnk izmosodása függ.

Ő felsége magas és böcs intézkedései, s kormányunk és törvényhozáskunk szakadatlan munkássága folytán az igazsággy regneratíója érdekében már is sok történt, s habár még nagy és nehéz kérdések várnak megoldásra, az organikus alkotás egy jelentékeny része meg van termelve; az eszme testő kezd valni.

Előbizonyítványa ennek ez ünneplési alkalom is, midőn mer csak itt, hanem az összes magyar királyságban, a törvény rendelkezései képest, az első folyamodású kir. bíróságok intézménye lép életbe.

Ez új intézmény egy oly régi hazai intézményt vált fel, mely a multban megolgozó jogszárlatát, de a jelenkor nehéz próbái közt menthetetlenül szerszokott.

Azon rendszer, mely szerint a bírói hatalom a magyar királyságban — ép úgy mint az állami közigazgatás — a törvényhatóságok közvetítéssel, s mely szerint az e nembeli szakemberek az egyes köztörvényhatóságok által napolról választás útján alkalmazattak, mai idők kezdve át van adva a multnak. Bírálni, s keserű tanúságok felidőzésével emléktől homályosítani nem tartom ez ünneplési pillanat méltóságához illőnek. De mortuis nil nisi bene!

Helyét elfoglalja az új rendszer, mely szerint a bírói hatalmat ezután az állam által szervezett kir. bíróságok ő felsége nevében fogják gyakorolni oly bírák által, kik nem a megjel pártolást tusai közt hullámzó közvélemény daglya vagy váratlan apálya által emel-

szedhet; midőn állanak mindezek: lehet-e azt állítani, hogy áll épségében az országgyűlés és törvényhatósági törvény függetlensége? Áll úgy, mint azt a fennbél felhozott törvények a szó szabadságára néve; a Comp. II. i. 24-ik pontja pedig általánosan minden országos dolgokbeli befolyásra néve oly kijelentéssel mondotta ki, miszerint a fejedelm sosa nem kívánhatja azt, hogy ő és a táncser ország dolgainak az ország rendi befolyásán kívüli folytatására feljogosíttassék.

Felhozza tovább a tiltakozás indoklatlan a királyi hivatások ügyét is; s később feltárja, mennyire kiforgatta a kormányzókat az udvari cancellaria, a törvényhatóságokat a kormányzó törvényes hatásköréből. A kormányzóknak a legelőbbszab folyamodású széknek kellett volna hogy legyen, mert ez a fejedelm tanácsa volt, melynek egyeztet akaratja nélkül a Comp. II. i. 15. pontja szerint törvényesen semmit sem igazíthatott, de a kormányzókat az országgyűlési beolgozású kívüli, sőt annak ellenzése dacára egy más testület az udvari cancellaria hatósága alá jutott, s most már is a felfolyamodásokat intézett el. Másfelől az állami javak kezelése is kiragadott a kormányzóknak hatásköréből s az az udvar, minden ellenmondás dacára thesaurarius nevezet alatt egy külön testületre bízta.

De a mint a kormányzóknak hatáskörét a cancellaria, úgy a kir. tábla és törvényhatóságok hatáskörét a kormányzóknak sőtette meg; egyik törvénytelenség szoros következménye a

tettek állásaikra avagy dobatnak le, hanem pályázat és kinevezés útján alkalmazattak állásukra, s az igazságs független szolgáivá tetteket az által, hogy szakismereit és munkájukat kellő jutalmazás mellett a törvény által elmozdíthatatlannak nyilvánították.

Előttük már most azon nemes de nehéz feladat áll, hogy bebizonyítsuk, miszerint a rendszer, melyet életbe léptettünk vagyunk hivatra, jobb és hasznosabb, mint az eddigi, s hogy kir. bíróságok intézményeinek életbe léptetésehez nem hiába költötték annyi szép remény.

Tisztlában kell lennünk azzal, hogy a dicsőség e téren csak nehéz küzdelem árán vár reánk.

A kir. törvénysszékek illetőségének köre kiszélesítetett; a munkaerők egyelőre takarékosan alkalmazattak; alig indulunk meg pályánkon s az átvett hátralekelté sippéde fog feltartoztatni; általános a szakírtók nézete, hogy nem túlterhelt munkahalmaz a vár s tudva van, hogy a közönség meg az új intézmény hatálybalépésétől többet követel, mint a mi azonnali legteljesítésre bizton nyujtható.

De ez minket ne össegessen el, hanem inkább egy nagy nemes erődesítésre lelkesítsen!

A kisdad macedoniai palanax hazafias erőlie, öszzetartása és elszántasága által csodákra méltó.

Használ hazafias erőlie, öszzetartással és elszántasággal kell nekünk is mindent megtennünk, hogy az előnkbe toronyosuló akadályokat legyőzzük, a reánk bízott ügynek a legjobb szolgálatok megtegyük, az új rendszer hitelt megalapítsuk.

A magyar királyságban ma nincs szebb, függetlenebb állás, mint a bírói állás, de azt csak az érdemi meg, ki tehetségeit egész ügysszerűtlen s nemes odaadással szenteli szent feladat betöltésére, s ki — főleg a mostani átmeneti korszakban — Themis zászlója alatt azon emelkedetesebb fellogással küzd, hogy e zászlónak tekintélye és becsülettel nemcsak az ő östánságja, hanem a haza üdvé és felvirágzása függ.

Nem kétkedtem, uraim, hogy önöket egytől egytől e szempont hível közé lehet szerencsén számíthatni.

Nem kétkedtem azon, hogy állásaikat nemcsak kötelezősszerű készséggel, hanem egysszemsim nem ambícióval foglalkáljék el.

Es nem kétkedtem azon, hogy ő felsége és kormánya bizalmát úgy, mint a közvélemény elismerését kiérdemelték, s az új rendszer hídelé és kir. törvényssz munkakörében biztosítói törekvések legesszebedjének ismerendik.

Ép azért üdvözölom önöket, s midőn a nagy-enyedi kir. törvénysszokat, mint annak Ő Császári és Apostoli kir. Felsőbb állati törvénysszen kinevezett elnöke, megnyitottának nyilvánításán, egyttal legyen szabad azon reménnemek adni kifejezést, hogy önök éppen nagy felelősséggel járólótt tisztem teljesítésében barátságosan támogatói lesznek szívesek.

Éljen a király!

Éljen a haza!

Éljen az új igazságszolgáltatási rendszer!

másik, a ki tulajdonát a hatalmasabból nem veheti vissza, kárpótlat gyengébbben keres s ennek eredménye a nagyszámú törvénytelen kormányssziki rendelet, s e hatalom am eljárása, hogy a legkisebb kérdést is minden perczben maga elébe kéri, s e mellett számtalan más kihágás a törvény határlán.

Erdély egyik törvényssznye az „Approbata Constitutio” egy helyt azt rendeli, hogy a hon összes igazgatásában csak magyar, székely és szász nyelhet hivatali és mégis a közigazgatás legkisebb ere idegennek van elárassztva, Bukov, Hadik, Odonnell nevreke talál a hon legelőbbszab székén.

Hol a törvény, mely igazolja a helyettesítést, az administratorságot? s hol a kormánysszék gyakorlata, mely megfelelően a törvénysszabta vallás egyenlőségének a hivatalok tetteiben? Hol lelje fel a nemzet törvénye erejét, mely minden éven országgyűlést rendel, midőn 77 év alatt csak 7 hongyulés tartatott. Hogy érje utól az e miest hátra maradt hon az előtte oly messze rohogott korigényeket?

Hol talál a kormánysszék az alkotmány azon pontjaira, melyben szentesített lelje azon eljárásának, hogy adó fejbe 50 ezer tallér helyett egy millió forintná többet szedett; hol annak a sötét háború intézménynek, mely a székelyek közt létezett? Ily kérdéseket vetett fel tovább a tiltakozás s hasonlított össze a jelen helyzetet a diploma tetteivel, melyekből ma már csak egy pont állott érvényben. (Folyt. köv.)

HIVATALOS.

Sz. 1.

(9)

(3-3)

Pályázat.

A nemes Csikszékhez tartozó, 5600 lelket számláló Gyergyó-Szt. Miklós mezővárosában rendszeresített orvostudori állomásra, melyre egybe van kapcsolva: évenkénti 800 ft. készpénz fizetés, szabdalás vagy 80 ft. évi lakbér, s a látogatásokért módosabbnak 30, szegényebbeknek 20 kr. o. é. díj. — Teljes szegényekről látogatási díj nem követelhető.

Továbbá megjegyeztetik, hogy Gyergyó-Szt. Miklósban királyi törvényszék lévén felállítva, az ottan szükséges orvosi eljárásokból szintén bizonyos jövedelem foly a városi orvosnak.

Pályázni kívánók felhívhatnak a jelen 1872-ik évi februárius-hó végéig alólikt községeljárásához beadandó folyamodványaikkal mellett a) orvos sebész tudori okleveleiket, b) legalább két évi gyakorlatot tanúsító bizonylataikat, c) a magyar nyelvbeni jártasságukat kimutatni. — Műtői oklevéllel ellátottaknak elsőseg. adatok.

Kelt Gyergyó-Szent-Miklóson, 1872. január 2-án.

A község előljárásága.

NEM HIVATALOS.

(76)

(46-*)

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt
5.200,059 forint 54 kr. biztosítéki alappal
biztosításokat fogad el:

- I. Tűzkárok ellen.
- II. Szállítmányi áruk — uton elkarósdása ellen.
- III. Jég-károk ellen — mindennemű terményekre.
- IV. Végre minden módozatokban,

az ember életére;

nevezetesen biztosít:

- a) halálesetben fizetendő tőkéket;
- b) a biztosítónak még életében fizetendő tőkéket;
- c) gyermekek számára nevelési, kiházasítási vagy férjhezmeneteli tőkéket;
- d) nyugdíj vagy életjáradék összegeket;
- e) temetkezési költségeket;
- f) közvetlen az általa alakított **teljesi csoportok**nak.

Élethbiztosítási példák.

- I. Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja a biztosító

20 — 30 — 40 — 50

34 éves korában kezdődőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 00 kr.

- II. Kiházasítási 1000 forint tőkéért, mely a gyermeknek 20 ik évében fizetett ki, évenkénti díjban esik, ha a kedvezményezett gyermek a belépéskor

2 — 4 — 6 — 8

34 frt 20 kr. 42 frt — kr. 51 frt 20 kr. 64 frt — kr.

- III. Ha egy jelenleg 25 éves egyén 60 éves korától kezdődőleg évenkénti 1000 ft. járadékot kíván magának biztosítani, fizet évenként 81 ftot o. ért.

- IV. Hogy egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyikük elhalásakor a túl élő részére 2000 forint legyen biztosítva, fizeteli kell díjban: 62 forint 60 kr. évenként. Mindezen miveltetkél a biztosító még az évi nyereségny felében is részesülnek.

- V. Hogy egy 38 éves egyén halála esetére 100 forint temetkezési költséget biztosítson, fizet

évenként, 1/2 évenként, 1/4 évenként, havonként.

3 frt 15 kr. 1 frt 63 kr. 82 krajczárt. 25 krajczárt.

Egyéb módozatokra néz s különben is mindenekben bővebb felvilágosítás-
sal szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynők és helyben

A VICTORIA biztosító társaság vezérigynöksége Kolozsvárt.

(Főter 278 sz. 1-ső emelet hátul.)

(430)

(10-10)

Karváz Gyula

ajánlja a legújabb és legszebb díszmű dobozait, melyek egyenest a híres **bordauxi** Louis Charles és **neufchâtel** Suchardtól érkeztek: áruk 30 krajczártól kezdve 10 forintig; különös figyelembe ajánlom a következő czikkeket:

csinos kis doboz 20 darab finom csokoládé szivarral	—	frt 40 kr.
indiai szivar tárcák, egy darab	—	frt 65 kr.
francia " " " " " " " " " " " "	—	frt 75 kr.
zene-album ellátva 8 ének és táncdarábbal	—	1 frt 10 kr.
" " " " " " " " " " " "	—	2 frt 50 kr.
egy kis doboz csokoládé bonbon	—	1 frt 60 kr.
" nagy " " " " " " " " " " " "	—	1 frt 20 kr.
" doboz csokoládé felvágott darabokban	—	1 frt 30 kr.
legfinomabb csokoládék fontja 90 krajczártól	—	1 frt 80 krig.

— Ajánlom továbbá

vékony viasz és színes paraffin gyertyákat.

Karváz Gyula.

(3)

(2-*)

Javított VIDACS Ekék

Erdélyország gazdasági viszonyaihoz alkalmazva kaphatók:

Jankó Vincze gépgyárában

Kolozsvárt.

Nagyobb eke ára	18 forint.
Kisebb eke ára	17 "
Eketaliga ára	10 "

Továbbá készen kaphatók:

Szóró és tisztító rosták	65 forintért.
Törökbuza fejtők	45 és 65 "

Megrendelések elfogadhatnak egyéb gazdasági gépekre is.

Ugyanott azonnal **bébe** adható egy kisebbféle **csep-lőgép**, 3 hónapra 120 forintért.

Nyomatott az ev. ref. ifjtanoda betétivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

(10)

(2-*)

A zámí birtokon

az első erdélyi vasút zámí állomásánál, a legnemesebb magról tenyésztett **gyümölcsfák, pulya-fák**, továbbá **szőlő-tőkék, fekete-fenyők, dugványok** sat. a legutányosabb árakon és nagy készletben eladók.

Bővebb felvilágosítást nyújt a **névjegyzék**, mely kívánatra megküldetik.

A zámí jószág-igazgatóság.

Legujabb és jeles francia munkák!

Stein János könyvkereskedésében kapható:

Paris pendant les deux sièges

par Louis Veuillot. 2 kötet ára 8 frt 24 kr.

Le radeau de la Meduse

par A. de Pontmartin. Ára 1 frt 90 kr.

La clique dorée

par Émile Gaborian. Ára 2 frt 22 kr.

Les soirées de l'orchestre

par Hector Berlioz. Nouvelle édition. Ára 1 frt 90 kr.

La tache rouge

par Paul Féval. Ára 1 frt 90 kr.

Ma mission en Prusse.

Par le Comte Benedetti. 2-e édition. Ára 5 frt 7 kr.

Les folies de la Commune

par Cham. Ára 2 frt 54 kr.

Le petit bonhomme du coin.

Roman inédit par Ch. Paul de Kock.

Ára 2 frt 22 kr.

Barbares et Bandits. — La prusse et la Commune

par Paul de Saint-Victor. Ára 2 frt 22 kr.

L'homme de Sedan

par le C-te ALFRED de la Guéronnière. 5-e édition. 76 kr.

Erdélyi képes nagyobb naptár
1872-dik évre.

Tiszti czimtárral s érdekes tartalommal.

Ára 50 kr.

MAGYAR POLGÁR NAGY NAPTÁRA
1872-dik szökő évre.

Szerkeszti K. PAPP MIKLÓS.

TARTALOM:

I. Naptárész 1872-re. II. Számadalom, történet, természetudomány és közgazdasági rész. 1. A honvéd foglyok Szablenben. 2. Különös Magyar Lajostól. 3. Kivégzett Török professor foglalk. naplója. 4. Kézi K. Papp Miklós. 5. Toma, román népbálla. 6. Kézi Molodován Gergely. 7. Egy hűi ídős 1840-ben. 8. Koós Ferenczről. 9. Újabb adatok Lovassy László felségértési pöréhez. 10. Kézi K. Papp Miklós. 11. Tököltyné zászló, elbeszédés Lukácsyól. 12. Fehér Anna, népbálla, közli Lukácsy. 13. Mirabeau halála Louis Blanquet, fordító, a színházak lapjából. 14. L'Homme-ből Tussey. 15. Sándor Mária leírásából (1668). 16. Kézi Szilágyi Sándor. 17. Egy hűi Máté király. 18. Egy román népvész naplója (1849-diki román népfelkelés történetéhez). 19. Kézi K. Papp Miklós. 20. A Kosuth-banquet Washingtonban (1852). 21. Szent György helyettese Lengyeitől, fordította Szász Béla. 22. Egy léghajós. Elbeszédés Jókai Mórtól. 23. Belsőidők. 24. Petrus Jentől. 25. Az ó szász szorosa, Orbán Balázsról. 26. Dalok Jankához, Sándor Lajostól. 27. Dávid elcsúszta, Herman Ottóól. 28. A kadióvári malom Székely népbálla. 29. Kézi Székely Mihály. 30. A garabócska és takarósságról, Janet Pál után Sándor Lászlóné. 31. Nagypénteken, Indali Gy. 32. Nagy események dióhéjban. 33. Román népdalok. 34. A munkásokról, Sándor Lászlóné. 35. Egy 1632-ik évi falu naptár, közli Jakab Elek. Egy igen érdekes esiketés 1563-ból, közli P. Szathmári Károly. 36. A hamuszó és a becsütlő, Janet Pál után, Sándor Lászlóné. 37. A természetudományok szövege. 38. A csendestengeri vasút pályája. 39. A zsidók manája. 40. Egy pár szó a komlótermelésről. 41. Szász ismertetés gyárak felállításáról. 42. A sajtkészítésről. 43. Pár szó a trágyahulladékról. 44. A miter-míték és szürendező. 45. Bolygókészlet. 46. Távírási. 47. Posta. 48. Vasúti menetrendek. 49. A királyhíres ineni városok. 50. Teljes tiszti czimtar a legújabb hivatalos adatok nyomán. 51. Hirdetések.

Tiszti czimtárral 1 ft 30 kr.

Czimtar nélkül 1 ft.

Közhasznú

Erdélyi Képes Naptár
1872-dik szökő évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.
Sok képpel, tanulságos és mulattató olvasmányokkal.

Ára 26 kr.

Erdély a rómaiak alatt.

Külföld nyomán írta Vass József a magyar tudományos akadémia levelező tagja
Az erdélyi múzeum-egyetlen által a Haynald-újtal jutalmazott pályá munká. Erdély
térképével. n. 8-rét (XIV. 196 L) Ára 1 frt 50 kr.